

VU-forumavond „Christelijke Theologie na Auschwitz; einde of nieuw begin?“; 6 mei 1982

(Foto: Bram de Hollander)

hebben van het geven van „een theologische kleur“ aan het bestaansrecht van de staat Israël.

Prof. dr. E. J. Kuiper heeft, zo blijkt uit deze rondzend-brief, vergeefse pogingen in de Raad van Kerken ondernomen een verklaring uit te geven, „die zich zou baseren op de rechten van de mens.“

„Op grond daarvan kan het antisemitisme aan de kaak worden gesteld zonder direkt verband met de kritiek op de staat Israël“

Maar voor dat idee was in de Raad van Kerken onvoldoende steun te vinden. En menige christen, die diepe verontwaardiging in zich voelde opwelen bij de bombardementen op Beiroet deze zomer, vraagt zich verward af of hij (onbewust) soms anti-semit is of niet. Want je weet het maar nooit. Volgens Begin was dat wel zo. Volgens zijn eigen gevoelens niet. Maar waaraan moest dat worden getoetst? Vooral sinds het boek van Jansen, waarin tweeduizend jaar christelijk anti-semitisme wordt geschetst, heeft hij het gevoel dat de kerk hem geen betrouwbaar criterium kan bieden.

En al helemaal duizelt het hem wanneer er stemmen opgaan die vertellen dat het Nieuwe Testament zelf anti-semitische tendenzen zou bevatten. Daarover gaat het volgende boek van Hans Jansen, dat voor volgend jaar is aangekondigd. Ds. Simon Schoon, gereformeerd predikant voor het werk van Kerk en Israël en eerste voorzitter van het OJEC, zegt daarover: „Wanneer is het gif van het antisemitisme in het christendom binnengedrongen, of is de bron zelf, het Nieuwe Testament, al vergiftigd? Bepaalde uitdrukkingen, zoals „duivelskinderen“ over de Joden (Joh. 8:44) en „synagoge des satans“ (Openb. 2:10), kunnen niet met het bekende argument van de intern-joodse kritiek in de bijbel afgedaan worden. Hier ligt een geducht portie huiswerk voor de christelijke theologie. Deze vragen zullen ons nog lang bezig-

houden. Maar ze kunnen niet meer door christenen, die over joden praten, zonder de joden, beantwoord worden. Dat is in elk geval de boodschap van Auschwitz.“

Hij schrijft dat in een nabeschuiving in het woordelijk verslag van de „Christelijke theologie na Auschwitzavond“, dat uitgegeven is door de organiserende theologische faculteitsvereniging „Rachab“.

Grote opkomst

De avond trok tot algemene verrassing meer mensen dan verwacht. Geschat was op een opkomst van 350 personen, maar toen voorzitter prof. dr. D. C. Mulder de forumdiscussie opende bleken er zo'n duizend belangstellenden in de aula te zitten. De verschijning van Jansens boek was de directe aanleiding tot de discussie. De prijs van de 619 pagina's tellende pil, f 85,-, bleek geen beletsel naar de ontwikkeling tot bestseller. Een van de forumleden, dr. J. Schoneveld, algemeen secretaris van de „International Council of Christians and Jews“ in Heppenheim (Duitsland) meende dat het boek op gelijke wijze heeft gewerkt als de film „Holocaust“ in Duitsland. „We hebben hier te maken met een bewust maken van iets dat zeer diep gelegen heeft in ons collectief bewustzijn en dat nu naar boven komt.“

„Dat heeft zijn gevaren“, dacht dr. Schoneveld. „Hoe gaan we ermee om, dat we met die schok worden geconfronteerd?“

Het merkwaardige is dat de inhoud van het boek van dr. Hans Jansen eigenlijk niet eens zoveel nieuws bevat na alle publikaties die de afgelopen 20 jaar zijn verschenen over de theologische en kerkelijke wortels van het anti-semitisme.

In de bundel, die diende om de forum-avond te intro-